

SXEDIO.52U

18.8.1922: ΑΓΩΝΙΩΔΗΣ ΕΚΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΛΙΤΗ ΣΜΥΡΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΣΤΟΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΜΕΛΕΤΙΟ ΜΕΤΑΞΑΚΗ ΝΑ ΖΗΤΗΣΕΙ ΞΕΝΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΟΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ ΟΤΙ ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΕΛΑΣΗ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΘΑ ΠΡΟΒΟΥΝ ΣΕ ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΣΦΑΓΕΣ

Με την επέμβαση των Μεγάλων Δυνάμεων στην Τουρκία, όπου ο ελληνικός στρατός συνέχιζε την εκστρατεία του προς την ενδοχώρα της Τουρκίας, η πλάστιγγα έγερνε προς την πλευρά του Μουσταφά Κεμάλ και των ανταρτών του που είχαν εξαπολύσει γενική επίθεση στις **13/25** Αυγούστου **1922** (Σπ. Μαρκεζίνη Πολιτική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος".

Όμως στις **8** Αυγούστου ο Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος βλέποντας την καταστροφή να πλησιάζει με μια αγωνιώδη επιστολή του προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη Μελέτιο Μεταξάκη προειδοποιούσε για τον κίνδυνο σφαγής των Χριστιανών της Μικράς Ασίας (Ελευθερία **22/4** Νοεμβρίου **1922**):

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Διερχόμεθα ημέρας και ώρας μεγάλης ταραχής και αγωνίας. Τα μέχρι της σήμερον αήττητα αναδειχθέντα Ελληνικά όπλα φαίνεται ότι εκάμφθησαν προ των κολοσσιαίων παντοίας φύσης πολεμικών υλικών, ιδίως πυροβολικού αεροπλάνων και αυτοκινήτων, αλλά και ανδρών παρασκευών και προμηθειών του εχθρού.

Η μία μετά την άλλην αι πρώται οχυρωματικά μας γραμμαί έπεσαν εις χείρας του εχθρού. Μετά τας θέσεις του Αλφιόν Καραχισάρ και τα επίζηλα στρατηγικά σημεία Τομλού Μπουνάρ εγκατελείφθησαν υπό των ημετέρων οι οποίοι νυν μάχονται απεγνωσμένον αγώνα εν Μπανόζ.

Σήμερον την μεσημβρίαν ακριβώς επεσκέφθη τον Επιτελάρχην της στρατιάς Στρατηγόν κ. Βαλέττιαν, και ηρώτησα αν υπάρχουν ελπίδες βάσιμοι να

αναχατισθή υπό του στρατού μας η εξαπολυθείσα εχθρική επίθεσις και προέλασις.

Ομολογώ δε, ότι εκ των απαντήσεων του δεν έμεινα διόλου ικανοποιημένος και ευχαριστημένος διότι και αι παρήγοροι λέξεις ας μοι προσέθηκεν ότι έχομεν και άλλας γραμμάς αμύνης εν Ουσάκ και Φιλαδέλφεια, διόλου δεν με καθησύχασαν.

Εν τη συσκέψει των Δύο Ανωτάτων Κοινοτικών Σωμάτων της πόλεως, ήτις έλαβε χώραν σήμεραν περί το εσπέρας, παρά πάντων ωμολογήθη το λίαν κρίσιμον και σοβαρόν της καταστάσεως και μετά τας δηλώσεις, τις διαβεβαιώσεις του Υπάτου Αρμοστού προς μετάβάσαν παρ' αυτώ ιδιαιτέραν Επιτροπήν, ότι τόσον αυτός όσον και ο αρχιστράτηγος αγρυπνούσιν και λαμβάνουσιν όλα τα υπό των περιστάσεων ενδεικνυόμενα μέσα και μέτρα και πάλιν τα πνεύματα όλων είναι τεταραγμένα και εξεγερμένα, μετά την εις Σμύρνην μάλιστα άφιξιν των πρώτων καταφόρτων εκ δυστυχών προσφύγων εξ Ουσακίου και άλλων χωρών σιδηροδρομικών συνολικών.

Οι πάντες συναισθάνονται ότι οι μέγιστοι των κινδύνων και των συμφορών επικρέμμανται επί του δυστυχούς Χριστιανικού πληθυσμού, τόσον του εσωτερικού, αλλά τόσον και της Σμύρνης, γνωστού όντος μάλιστα ότι και αυτοί οι αστικοί και αγροτικοί τουρκοί πληθυσμοί όλοι, μηδενός εξαιρουμένου, είναι ωπλισμένοι μέχρις οδόντων χάρις εις την ακατανόητον επί τριετίαν ανοχήν και μακροθυμίαν της Υπάτης Αρμοστείας και όλων των λοιπών στρατιωτικών και αστυνομικών Ελληνικών Αρχών.

Νικηφόρος είσοδος του τουρκικού στρατού εις τας πόλεις του εσωτερικού και δη εις τη πρωτεύουσαν πάλιν Σμύρνην και η συνένωσις μετ' αυτού όλων των εξωπλισμένων τουρκικών πληθυσμών, όσοι πλήρεις ασφαλείας και ησυχίας έζων μέχρι τούδε υπό την σκέπην της ελληνικής διοικήσεως και την προστασίαν του ελληνικού στρατού μεθ' οίων εξάψεων λύσεως και αγρίας σφαγής θέλει σημειωθή, είναι περιττόν να σημειώσω ενταύθα, διότι όλοι έχομεν πικροτάτην

πείραν και αιματηράν των αλληπαλλήλων και συνεχών και αναποφεύκτων σφαγών δι' ων σημειούται πανταχού η διάβασις των Τούρκων, είτε ως ηττημένων είτε ως νικητών.

Δυστυχώς, όλος και ο υπαίθριος των χωρίων και ο αστικός των πόλεων Ελληνικός πληθυσμός διατελεί παντελώς άοπλος χάρις εις τα αυστηρά και όντως δρακόντεια μέτρα, άτινα κατ' αυτού ελήφθησαν, αφού υπό της Υπάτης Αρμοστείας ουδ' εις αυτήν την επί άλλαις χρησταίς ελπίσιν ιδρυθείσαν εν Σμύρνη Μικρασιατικήν Άμυναν επετράπη ν' αγοράση και φέρη όπλα και εξοπλίση πολιτοφυλακάς προς αναπτέρωσιν του καταπεπτωκότος φρονήματος των ημετέρων και προστασίαν της ζωής των πολιτών, τουλάχιστον από τας συμμορίας και τα άτακτα τουρκικά στίφη. Και θα συμβή διά τον λόγον τούτον το πρωτάκουστον φαινόμενον να παραδοθή εις την σφαγήν και τον όλεθρον ολόκληρος εκατοντάδων χιλιάδων ελληνικός πληθυσμός, χωρίς να δυνηθή ν' αντιτάξη αξιόχρεων τινα υπέρ της ζωής του, έστω και πρόσκαιρον ολίγων ημερών ή ωρών άμυνα, μέχρις ου τουλάχιστον παρέμβωσιν αι ευρωπαϊκαί Δυνάμεις και σώσωσι την κατάστασιν και τούτο κατόπιν των τόσων διατυμπανισθέντων και διαλαληθέντων περί Παμμικρασιατικής Οργανώσεως και Αμύνης, τα οποία χάρις εις τας ακλονήτους και ακαταλογίστους απαγορεύσεις της Ελληνικής διοικήσεως, έμειναν γεγραμμένα μόνον εν τοις προς την Μικρασιατικήν Άμυναν υπομνήσασί μου και εν ταις ακαδημαϊκαίς και πλατωνικαίς συζητήσεσι και τοις πρακτικοίς των μελών της λεγομένης Μικρασιατικής εν Σμύρνη Αμύνης.

Των πραγμάτων επί ξυρού ακμής και εν ούτω κρισίμω σημείω ευρισκομένων, όλων τα απέλπιδα όμματα στρέφονται και πάλιν προς την Μητέρα Εκκλησίαν και ικετεύομεν πάντες την Υμ. Θ. Παναγιότητα, όπως, εν τη αξιοχρέω Αυτής Μερίμνη προβή επειγόντως και αποτελεσματικώς εις τα κατάλληλα παρά τοις εν Κωνσταντινουπόλει Υπάτοις Αρμοσταίς προς σωτηρίαν των εις έσχατον κίνδυνον σφαγής και ολέθρου ευρισκομένων χιλιάδων

χριστιανών τέκνων της, σοβαρά μέτρα.

Ημείς ενταύθα αποστέλλομεν αύριον Επιτροπάς εκ μελών των Δύο Σωμάτων, υπό την προεδρίαν μου, τόσον προς τον Υπατον Αρμοστήν και τον Αρχιστράτηγον, όσον και προς τους ενταύθα Γενικούς Προξένους Αγγλίας, Γαλλίας, Ιταλίας και Αμερικής ίνα εφελκύσωμεν την προσοχήν των επί των μελλόντων γενέσθαι μεγίστων κακών, τα οποία ημείς μεν οι χριστιανοί ορμενμφύτως διαισθανόμεθα ότι θα λάβωσι χώραν καθ' όλην την Μικρασίαν εις μεγίστην και ευρυτάτην κλίμακα. Οι δε ημέτεροι, Αρμοστής και Αρχιστράτηγος, καθώς και οι Γενικοί Πρόξενοι δεν θέλουσι να πιστεύωσιν ότι είναι δυνατόν, εν πλήρει εικοστώ αιώνι, θα λάβωσιν χώραν, εν αυτώ τω ομφαλώ της Ευρώπης υπό τα όμματα όλου του πεπολιτισμένου χριστιανικού κόσμου.

Μόνον φοβούμεθα μήπως δεν μας επιτραπή υπό των ελληνικών πολιτικών και στρατιωτικών του τόπου αρχών να τηλεγραφήσωμεν και καταστήσωμεν εγκαίρως ακουστήν την φωνήν της οδύνης μας και εις τα Χριστιανικά Ανακτοβούλια και τας Κυβερνήσεις της Ευρώπης και της Αμερικής.

Εφ' ω και προσθέτως ικετεύομεν την Υμ. Παναγιότητα ίνα μη λείψη εγκαίρως να διαφωτίση την χριστιανικήν συνείδησιν των πεπολιτισμένων λαών, και ιδία του κληρικού κόσμου της Ευρώπης και Αμερικής περί των επαπειλουμένων κατά των χριστιανών της Μικρασίας μεγίστων κακών.

Επί τούτοις επιφυλασσόμενος ν' αναφέρω τακτικώς ει τι σοβαρόν οσημέραι λαμβάνει χώραν εν τω τόπω, προς πλήρη διαφώτισιν και γνώσιν της Μητρός Εκκλησίας δράττομαι της ευκαιρίας να σημειωθώ μετ' άκρου σεβασμού".

Σμύρνη, τη 18η Αυγούστου 1922

Της Υμετέρας Θ. Παναγιότητος
ελάχιστος εν χριστώ αδελφός
Ο Σμύρνης ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

(Μεταγλώττιση)

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Περνούμε ημέρες και ώρες μεγάλης ταραχής και αγωνίας. Τα μέχρι σήμερα Ελληνικά όπλα που αναδείχθηκαν αήττητα φαίνεται ότι κάμφθηκαν μπροστά στα κολοσσιαία και κάθε φύσης πολεμικά υλικά, ιδιαίτερα πυροβολικού αεροπλάνων και αυτοκινήτων, αλλά και ανδρών παρασκευών και προμηθειών του εχθρού.

Η μια μετά την άλλη οι πρώτες οχυρωματικές μας γραμμές έπεσαν στα χέρια του εχθρού. Μετά τις θέσεις του Αλφιόν Καραχισάρ και τα επίζηλα στρατηγικά σημεία Τομλού Μπουνάρ εγκαταλείφθηκαν από τους δικούς μας οι οποίοι τώρα μάχονται απεγνωσμένον αγώνα στο Μπανόζ.

Σήμερα το μεσημέρι ακριβώς επισκέφθηκα τον Επιτελάρχη της στρατιάς Στρατηγό κ. Βαλέττα, και ρώτησα αν υπάρχουν βάσιμες ελπίδες να αναχατισθεί από το στρατό μας η εχθρική επίθεση και προέλαση που εξαπολύθηκαν.

Ομολογώ δε, ότι από τις απαντήσεις του δεν έμεινα καθόλου ικανοποιημένος και ευχαριστημένος διότι και οι παρήγορες λέξεις τις οποίες μου παρέθεσε ότι έχουμε και άλλες γραμμές άμυνας στο Ουσάκ και Φιλαδέλφεια, καθόλου δεν με καθησύχασαν.

Στη σύσκεψη των Δύο Ανωτάτων Κοινοτικών Σωμάτων της πόλης, η οποία έλαβε χώρα σήμερα γύρω στο βράδυ, ομολογήθηκε από όλους το πολύ κρίσιμο και σοβαρό της κατάστασης και μετά τις δηλώσεις, τις διαβεβαιώσεις του Υπάτου Αρμοστού προς ιδιαίτερη επιτροπή που πήγε κοντά του, ότι τόσο αυτός όσο και ο αρχιστράτηγος αγρυπνούν και λαμβάνουν όλα τα ενδεικνυόμενα μέσα και μέτρα υπό τις περιστάσεις και πάλιν τα πνεύματα όλων είναι ταραγμένα και εξεγερμένα, μετά την άφιξη μάλιστα στη Σμύρνη των πρώτων κατάφορτων σιδηροδρόμων από δυστυχείς πρόσφυγες από το Ούσακ και άλλους χώρους.

Όλοι συναισθάνονται ότι οι μέγιστοι κίνδυνοι και συμφορές επικρέμονται στο δυστυχή Χριστιανικό πληθυσμό, τόσο του εσωτερικού, αλλά

τόσο και της Σμύρνης, γνωστού μάλιστα ότι και αυτοί οι αστικοί και αγροτικοί τουρκικοί πληθυσμοί όλοι, κανενός εξαιρουμένου, είναι οπλισμένοι μέχρι τα δόντια χάρη στην ακατανόητη για τριετία ανοχή και μακροθυμία της Υπάτης Αρμοστείας και όλων των λοιπών στρατιωτικών και αστυνομικών Ελληνικών Αρχών.

Νικηφόρα είσοδος του τουρκικού στρατού στις πόλεις του εσωτερικού και ιδιαίτερα στην πρωτεύουσα πάλι Σμύρνη και η συνένωση με αυτόν όλων των εξωπλισμένων τουρκικών πληθυσμών, όσοι ζούσαν πλήρεις ασφαλείας και ησυχίας μέχρι τούδε υπό τη σκέπη της ελληνικής διοίκησης και την προστασία του ελληνικού στρατού, είναι περιττό να σημειώσω με ποιες εξάψεις λύσσας και άγριας σφαγής θα σημειωθεί, εδώ, διότι όλοι έχουμε πικρότατη πείρα και αιματηρή των αλλεπαλλήλων και συνεχών και αναπόφευκτων σφαγών με τις οποίες σημειώνεται παντού η διάβαση των Τούρκων, είτε ως ηττημένων είτε ως νικητών.

Δυστυχώς, όλος ο ελληνικός λαός και ο υπαίθριος των χωριών και ο αστικός των πόλεων είναι παντελώς άοπλος χάρη στα αυστηρά και δρακόντεια μέτρα, τα οποία λήφθηκαν εναντίον του, αφού από την Υπάτη Αρμοστεία ούτε σ' αυτήν τη Μικρασιατική Άμυνα στη Σμύρνη δεν επιτρέπεται ν' αγοράσει και φέρει όπλα και εξοπλίσει πολιτοφύλακες προς αναπλήρωση του καταπεσμένου φρονήματος των δικών μας και προστασία της ζωής των πολιτών, τουλάχιστον από τις συμμορίες και τα άτακτα τουρκικά στίφη. Και θα συμβεί για τον λόγο αυτό το πρωτόκουστο φαινόμενο να παραδοθεί στη σφαγή και τον όλεθρον ολοκληρω ελληνικός πληθυσμός, εκατοντάδων χιλιάδων, χωρίς να μπορέσει ν' αντιτάξει αξιόχρηστη άμυνα υπέρ της ζωής του, έστω και πρόσκαιρη λίγων ημερών ή ωρών, μέχρις του τουλάχιστον παρέμβουν οι ευρωπαϊκές Δυνάμεις και σώσουν την κατάσταση και τούτο κατόπιν των τόσων διατυμπανισθέντων και διαλαληθέντων για Παμμικρασιατική Οργάνωση και Άμυνα, τα οποία χάρη στις ακλόνητες και ακαταλόγιστες απαγορεύσεις της

Ελληνικής διοίκησης, έμειναν γραμμένα μόνον στα υπομνήματα μου προς τη Μικρασιατική Άμυνα μου και εν στις ακαδημαϊκές και πλατωνικές συζητήσεις και τα πρακτικά των μελών της λεγόμενης Μικρασιατικής Άμυνας στη Σμύρνη.

Ενώ τα πράγματα βρίσκονται επί ξυρού ακμής και σε τέτοιο κρίσιμο σημείο, όλων τα απελπισμένα μάτια στρέφονται και πάλι προς τη Μητέρα Εκκλησία και ικετεύουμε όλοι την Θ. Παναγιότητα Σας, όπως, στην αξιόχρη Αυτής Μέριμνα προβεί επειγόντως και αποτελεσματικώς στα κατάλληλα σοβαρά μέτρα στους Υπάτους Άρμοστές στην Κωνσταντινούπολη, προς σωτηρία των χιλιάδων χριστιανών τέκνων της που βρίσκονται σε έσχατο κίνδυνο σφαγής και ολέθρου.

Εμείς εδώ αποστέλλομεν αύριο Επιτροπές από μέλη των Δύο Σωμάτων, υπό την προεδρία μου, τόσο προς τον Υπατο Άρμοστή και τον Αρχιστράτηγο, όσον και προς τους εδώ Γενικούς Προξένους Αγγλίας, Γαλλίας, Ιταλίας και Αμερικής για προσελκύσωμεν την προσοχή τους στα μελλοντικά να συμβούν μέγιστα κακά, τα οποία εμείς μεν οι χριστιανοί ενστικτώδως διαισθανόμαστε ότι θα λάβουν χώρα καθ' όλη τη Μικρασία σε μέγιστη και ευρύτατη κλίμακα. Οι δε δικοί μας, Άρμοστής και Αρχιστράτηγος, καθώς και οι Γενικοί Πρόξενοι δεν θέλουν να πιστεύουν ότι είναι δυνατό, σε πλήρη εικοστό αιώνα, θα λάβουν χώρα, σε αυτό τον ομφαλό της Ευρώπης υπό τα βλέμματα όλου του πολιτισμένου χριστιανικού κόσμου.

Μόνο φοβούμαστε μήπως δεν μας επιτραπεί από τις ελληνικές πολιτικές και στρατιωτικές αρχές του τόπου να τηλεγραφήσουμε και καταστήσοιμε έγκαιρα ακουστή τη φωνή της οδύνης μας και στα Χριστιανικά Ανακτοβούλια και τις Κυβερνήσεις της Ευρώπης και της Αμερικής.

Γι' αυτό και πρόσθετα ικετεύουμε την Παναγιότητα Σας να μη λείψει έγκαιρα να διαφωτίσει τη χριστιανική συνείδηση των πολιτισμένων λαών, και ιδιαίτερα τον κληρικό κόσμο της Ευρώπης και Αμερικής για τα επαπειλούμενα μέγιστα κακά κατά των χριστιανών της Μικρασίας.

Γι' αυτό επιφυλασσόμενος να αναφέρω τακτικά σε κάποιο σοβαρό που λαμβάνει χώρα στον τόπο, προς πλήρη διαφώτιση και γνώση της Μητέρας Εκκλησίας, δρώτομαι της ευκαιρίας να σημειωθώ με άκρο σεβασμό".